

Állatkert egyik odvas fájának mélyéről húztunk elő. A rákövetkező nyáron Minszk közelében, Budapesttől kerekén 900 kilométernyire ellenőrizték. A gyűrűzések során kapott adatok egyébként azt bizonyítják, hogy a denevérek általában jóval tovább élnek, mint az egyéb apró emlősök, például a cickányok vagy a rágcsálók. Több ízben találtak már 10-12 éves példányokat, de akadt denevér, amely 17 évig viselte karján a számokkal ellátott jelzőgyűrűt.

Drasztikus állománycsökkenés

A denevérek száma egész Európában megfogyott, egyes fajok száma helyenként katasztrofálisan lecsökkent. Ennek számos, együttesen ható oka van, és éppen úgy közrejátszik a vegyszerek, növényvédőszeres intenzív használata, mint az állatok nyári pihenőhelyeinek vagy éppen a téli szállásoknak megfogyatkozása, eltűnése. Az erdőlakó, odúban tanyázó fajok egyre nehezebben találnak rejtékhelyet maguknak, de a modern épületek sem kínálnak annyi lehetőséget például a szülőszobát kereső nőstényeknek, mint a régi házak nagy padlásterai. A vegyszerek hatására megfogyatkoztak a denevérek táplálékállatai, de sokan az Európában egyre inkább divatba jövő barlangi turizmust is felelőssé teszik az állományok megfogyatkozásáért.

Természetesen sokan vannak, akik szeretnének segíteni. A fatörzsekre szerelt speciális denevérodúk segítségével nem csak megtarthatók, de még növelhetők is az állományok. Nagyon fontos a telelőhelyek és a szülőszobák védelme, ezenkívül a denevérek érdekében végzett általános felvilágosító munka. Magyarországon 1991-ben megalakult a Magyar Denevérkutatók Baráti Köre és ma szerte az országban már több, mint 150 tagja van. Akit a védelmi munka közelebbről érdekel és szeretne tenni denevéreink érdekében, a következő címre írhat: Magyar Denevérkutatók Baráti Köre. 5452 Mesterszállás Szabadság u. 13.

Schmidt Egon

Az Erdélyi Mezőség környezet- és tájvédelmi jelentősége

Az Erdélyi-Mezőség Kőváry László erdélyi történétíró (1819-1907) százötven évvel ezelőtti leírása szerint „a haza középpontján: Kolozsvár, Torda, Vásárhely, Régen, Dés, Szamosújvár városok között 50-60 négyszögmérföld kopár vidék.” Más meghatározással Erdélynek a Maros és Aranyos, valamint a Kis- és Nagy-Szamos közötti része. *Kulturális örökségünk szerint* ez a táj Tétény vezér szerzése, aki Doboka várát megvéve, a Meszes-hegységnek Ady által is szomorúan megörökített Terbetéjén átkelve sietett ide a Tisza síkságára. Itt kell keresni Rákosi Viktor elnémult harangjait, Székely Mózes zátonyát, Makkai Sándor holttengerét, Sütő András édesanyjának könnyű álmait. Bár kopár ez a táj, lelke van és azt is érezettni kell az ifjúsággal.

A népének megmaradást nyújtó növénytermesztés és állattartás, valamint az ezekre alapozott házi- és kezdetleges kisipar, az alkalmi halászat és pákászat mellett, a XIX. szd.-fordulóig nem változtatta meg visszafordíthatatlanul a természetes környezetet. Zárt tóvilága, rövid szakaszú és kisvízű patakjai mentén kialakult igen változatos növényzet és állattartás többnyire a természetes ciklusok szerint változott, ismétlődött. Élővilágában sok a különleges és endemikus faj (erdélyi hérics, vékonylevelű bazsarózsa, tátorján, péterfi-csüdfű, Janka-liliom, bőkoló zsálya, boldogasszony papucs, télmetető, lápi póc, nyálkás compó, cigányhal, mocsári béka stb.), melyek megmaradása érdekében kisebb-nagyobb területeket nyilvánítottak védetté.

Az elmúlt öt évtized gazdasági és társadalmi átrendeződése mélyreható és visszafordíthatatlan változásokat idézett elő a táj biológiai rendszereiben, sőt még a lakosságban is! Katasztrofálisan megfogyatkoztak a valamikor ligetes erdői, eltűntek hajdan híres tavai, feltörték ősgyepet, s mindezek következtében riasztóan megfogyatkozott állatvilága: a vándormadarak útjainak éppúgy alig maradt nyoma, miként a táj népe hiedelemvilágának.

A történelmi múlt tájképeinek felidézése, meg a helyenként még megőrződött természetes életterek helyszíni egybevetése az erőltetetten, felgyorsítva megváltoztatott környezettel az erdélyi Mezőségen számos lehetőséget kínál minden nemzedék környezetvédelmi nevelésére, elsősorban kirándulások útján. Különösen előnyös helyzetet teremt erre a nagy iskolavárosok (Kolozsvár, Marosvásárhely, Dés, Beszterce, Szamosújvár) közelsége.

Egy Kolozsvár – Szék társas tanulmányi kirándulás maradandó élményt nyújthat diáknak, tanárnak egyaránt. Ezt a képzeletbeli kirándulást legcélszerűbb *Kolozsváron* a Belmagyar utcában kezdeni. Az Unitárius Főgimnázium előtt lenne a találkozás. Ezen a helyen lehetne elmondani azt, hogy Erdély ajándékozta meg az emberiséget az egyik legtürelemesebb vallással, amikor 1568. január 13-án a Tordán tartott országgyűlés határozatot hozott a vallási türelem és a lelkiismereti szabadság biztosítására. Az a „kerek kő” (a kolozsvári Feleki-hegyről származó homokkő – konkrécio), amelyről Dávid Ferenc akkoriban beszélt Kolozsvár polgárainak, ma is megtekinthető az unitárius templomban, s útravalóul a kőről elolvashatók Dávid Ferencnek a dévai börtön falára vésett szavai: „semmi erő soha nem tartja föl azt, ki igaz.” Itt tekinthető meg egyébként Szervátiusz Jenő csodálatos faragású Úrasztala is. A Főgimnázium előcsarnokában a polihisztor Brassai Sámuel (1800-1897) biztat, aki „a botanika, matematika, logika, asztronómia, harmónia, esztétika, grammatika, ökonómia, teológia, a görög és latin meg tucatnyi európai és ázsiai nyelvek tudója”. Ő támogatta Herman Ottó pályáját is, aki a mezőségi tavak madártani fontosságát megismertette a világgal.

A Szent Péter-i templomnál véget ér a Magyar utca és vége van a XX. század eleji Kolozsvárnak is. Ezt a templomot a tíz évvel ezelőtti lebontástól talán a körülötte levő szobrok mentették meg, melyek régen a Szent Mihály katedrális előtt állottak. A szobroktól fél km-nyire, a közúti felüljáró mellett még megtekinthető annak az oroszlanos emlékoszlopnak a maradványa, amely Bem apó 1848-as kolozsvári győztes bevonulását örta eddig a feledés homályától. Ezen a kis kiemelkedőn tanulságos leckét lehet tartani az utóbbi ötven esztendő legkíméletlenebb környezetpazarlásáról. Széttéekintve, észak-keletre a szép, szőlőskertes Szent György hegy látható, dél-keletre pedig a dezméri domb. Ezek között volt az alsóvárosi *Hóstát* (Vorstadt, 1571) viruló bolgár kertészete, amely friss zöldséggel látta el naponta Kolozsvár lakosságát. Ezen a jó minőségű öntéstalajon él ma a „vándorló város” egy része; összezsúfolt panelházakban vagyonuktól megfosztott, szülőföldjükről elvándorolni kényszerült földművesek, falusiak. Az összezsúfolás következtében keletkező nagymennyiségű szennyet a kissé lennebb, a Kis-Szamos melletti tisztító berendezés alig győzi emészteni. S a szemétből elszomorító mennyiség kerül a lakótelep környékére, meg a Kis-Szamosba is, mert az emberek még nem tanulták meg, hogy a közös környezetre is úgy kell vigyázni, mint saját tulajdonunkra.

Az új betonváros most összeér *Szamosfalvával*. Ez a település tájszerkezetileg már a Mezőség része. Déli szélén, a vasút mellett van sorvadó, sós, enyhén radioaktív gyógyfürdője, melyet a XX. század első felében bizakodással, ma már csak fanyalogva keresnek fel a gyógyulni vágyó betegek, főleg öregek. A falutól keletre, délkeletre lehetne keresni a régen híres sóstavak, források helyét.

A kiegyezés utáni erdélyi oktatási-nevelési hálózat egyik legfontosabb intézménye a Kolozsvári Tudományegyetem. Ennek az új egyetemnek (ti. Erdély első egyetemét

1581-ben Báthory István alapította) megnyitása után rendszeressé vált Erdély természeti értékeinek a feltárása, kutatása; mintegy folytatásaként annak a bűvárkodásnak, amelyet az Erdélyi Múzeum-Egyesület elkezdett. Az új egyetem európai rangú természetkutatói szorgalmas terepvizsgálataik közben gyakran kijártak ide a szamosfalvi sóstavakhoz is. A XIX. század végén Szamosfalva sóstava 8-15 m széles és 1 km-nyi hosszú volt. De még a XX. század közepén is, nyárutón, bíborlott a táj a sziki sutatalp, a sziksófü, a sziki lelleg és a sziki útifű szinte összefüggő gyepétől. Jelenleg a szamosfalvi sóstó és rét helyén orrfacsaróan füstölgő mező van, ahol a város szemete bűzölög éjjel-nappal, melytől elsietve kell folytatni az utat.

Szamoszentmiklós előtt tanulságos felhívni a figyelmet az elhanyagolt és leromlott, ám néhány évtizeddel ezelőtt még virágzó, dús kaszálókra, melyeknek latyakos-lápos mélyedéseiben még az 1920-as években is pákásztak, csikásztak. Magát a települést az tette nevezetessé, hogy itt a régészek egy i.e. III-II. századbeli kelta település maradványait és 1889-ben pedig egy hun fejedelem sírját tárták fel.

Apahida (Apát-hídja, Apahidá=csúnya víz) alatt az út átkél a Kis-Szamos bal partjára. A híd után közvetlenül a jelenkori környezetgazdálkodás egyik súlyos gondját okozó tyúkfarm ötlík szembe-szagba; oly erősen, hogy sietni kell tőle. Kissé távolabb a Kis-Szamos vize ellenőrizhető. Műszerek nélkül is megállapítható, hogy a kolozsvári víztisztító berendezések nem végezhettek kielégítő munkát, mert a víz feketés-ólomszürke, zavaros, szaga van és hójával van nagyon értékes élőbevonatnak. Ha a téves román nevet most kapta volna, valóban megérdemelné! A hídtól nyugatra, északnyugatra feledtetően fogad az Erdélyi Mezősége jellemző növényzettel borított rét, melynek sédbúzás-ecsetpázsitos-fehér tippanos társulásai háboríthatatlanul ma is megadhatják az 5-6 tonna szénatermést. Apahida kaszálóin Rettegi György (1765) is „nyolc jó kalongya szénát csináltatott”, s annyira meg volt elégedve, hogy emlékezetre méltónak érdemesítette. Az apahidai *Száraz-völgy* nyílásából felsejlenek a kolozsvári *Szénafüvek* suvadás által keletkezett „koporsói”, kecskehátjai, amelyek szerte a Mezőségen másutt is megtalálhatók. A Morgó rétegeinek megszakadása kb. 600 m magasságban történt, s a Nagy Koporsó ma kb. 545 m magas és mintegy 100 m-nyire van a hegytömeg csuszamlásától. A csuszamlások között kisebb-nagyobb sósvízű tavak keletkeztek, bennük és partjaik mentén jellemző növényzettel, melyek közül nevezetesebbek: a dárdás laboda, sziki libatop, kisvirágú pozdor, sziki pitypang, dárdás nádtippan, mocsári pajzsika. A szárazabb napos oldalakon több érdekes és védett növényfaj tenyészik. Fontosabb fajok: a Volgamenti hérics, a macskamenta, erdélyi zsálya, erdélyi hangyabogáncs, mezősegi búzavirág, rutén búzavirág, urali fejvirág, körislevelű ezerjófű, hólyagos tátorján, tavaszi kikerics, apró nőszirm, törpe mandula. És persze a csodálatos árvalányhaj mezők, a Mezőségen öt árvalányhaj-faj él.

A *Kis-Szamos völgye* Apahida alatt kiterjed, termőföldje jövedelmező gazdálkodást biztosított népének a múltban is. A ma is meglévő, bár romos építészeti emlékek és a nép ajkán még élő dalok tanúsíthatják a sok zaklatás és katasztrófa utáni megújulást. *Válaszúton* kell megállni rövid elmélkedésre. A község neve már 1370-ben szerepel Bonchida és Lóna határjárás jegyzékében. Ősei és birtokosai az utóbbi időkig a besenyő Tomaj nemzetségből származó Bánffyak, akik 1383-ban már itt éltek. A falu előtt, az utat keresztező *Borsa-patak* felsőbb szakaszán akkoriban földugott halastó volt, mely 1499 tavaszán átszakadt és nagy kárt tett a településben, de még emberéletet is követelt. Ezt az emlékezetes természeti katasztrófát 1658-ban a II. Rákóczi György ellen betört tatárok pusztítása követte. E faluban halt meg maga Rákóczi György is két évvel később, 1660. május 22-én, a Szidi Ahmed budai basával Gyalu mellett vívott tragikus végű csata után. Harcostársainak tömegsírja még ma is látható; „glimei” néven emlegeti a helyi lakosság. A II. világháború végéig még épségben levő, a XVIII. század elején épült reneszánsz kastély ma már nem hívogat: „Vándor

lép be nyugton; itt nem lesz idegen, ha csüszsz a családon, a hazán s Istenen". Mert régen még II. József császár, a kalapos király is belépett ide 1773. június 25-én, Besztercéről Kolozsvárra menet, és Bánffy Györgytől négy szép paripát is vásárolt 600 forintokon (Rettegi György 1718-1784). Az épület jelenleg a fogyatékos gyermekek iskolája, de nem ők tették tönkre: virágos udvara, gyönyörű parkja, mely szinte összeért a Kis-Szamos jobb partján lévő még híresebbel, a bonchidaival, ma szomorú pusztaság, amelyet látni is fájdalom. Elhagyva az udvarházat, tőle 1 km-nyire az út baloldalán a népdalgyűjtő *Kallós Zoltán szülőháza* pillantható meg.

A *Bonchidára* jobbra térő úttól lefelé volt gróf Bánffy (Kisbán) Miklós korszerű, európai színvonalú, a II. világháború végéig még virágzó mezőgazdasági területe. A Szamosjénőig és Iklódig terjedő igen kellemetlen szag elámulja, hogy itt környezetvéltőztetés történt. Nem messze a vasúttól van a híres-hírhedt bonchidai sertéshízlalda, melynek nem exportálható illata terjeng az egész környéken. A környezetvédő a szennyvíz-levezetőket keresi, amelyek sajnos nem oxidációs medencékbe, hanem a 30 hektárnyi, egymás utáni nyílt vizű tóba ömlenek. Ezekbe egy újító-eredetű környezettudós nádat telepített az 1970-es években, mely – úgy mond – meggyorsítja a szerves-szennyananyag lebontását. Az 1980-as évek elején azonban a három tó már feltöltődött, a szennyvíz pedig agyagsárgásan ömlött a Kis-Szamosba.

A *Lónai patakon* átkelve, melynek völgyében áll az 1219-ben épült híres *Dobokai vár*, *Kérő* következik. Figyelmet érdemelnek az itteni kénes-sós fürdők, melyeknek vize, forrásainak keletkezése, a szamosfalvi fürdőkkel való hasonlósága, földtani szerkezetileg bizonyítja, hogy a Mezőség körülményeit tanulmányozó célhoz érkezett.

Szamosújvár előtt ismét útba esik a Kis-Szamos, s ellenőrizni lehet, hogy Kolozsvártól 40 km-nyire mennyire változott, tisztult a vize. Sajnos gyakran még itt is érzik benne a kolozsvári gyógyszerárugyár fenolos szaga. „Anno 1770 30-ma Julii gr. Korniss Zsigmond beszélé, hogy Dénél sok heringet fogtak (a Szamosból), melyekből ő is ett. Nagy csuda, hogy kellett a tengervízből ide származni.” (Rettegi György) Az 1992. évi Szamos-expedíció kutatócsoport halszakértői részére „nagy csuda” volt halat találni a folyó itteni szakaszában.

Szamosújvár helyén a XIII. században Gerla falu volt; innen a régi neve: Gerlahídja. Jelenlegi (illetve a XX. század első feléig létező) arculatát a tatárok elől Moldvából ide menekült és Apafi Mihály fejedelem által 1672-ben betelepülésre engedélyezett örmények alakították ki. A város épületei közül kiemelkedő, 1748-ban készült, nagy templomában az 1950-es évekig még örményül prédikáltak. Régi várát Martinuzzi György 1540-ben átépítette. Kápolnácskájában találták meg 1780-ban Báthory Boldizsár holttestének maradványait, kit 1594-ben Báthory Zsigmond vasbaveretett, majd titokban megfojtattott. Ma azonban már hiába keresi az arra járó a hajdan híres-díszes Martinuzzi kastélyt, mert 1786 óta fogháznak használják. Régente Möricz Zsigmondosan inkább Rózsa Sándor nevét emlegették a börtönnel kapcsolatban, utóbb meg kellett szokni hallgatva gondolni az 1956-os mártírokra és a diktatúra megannyi ártatlan áldozatára.

A *Füzes-patak* völgyén bekanyarodva, majd ettől déli irányba haladva, hamisítatlan mezőségi tájra ér a természetjáró. A *Bonc patak* mentén, a széki úton Szamosújvártól 6 km-re, szép tölgyfás dombok karéjában a *füzesmikolai templom* látható, melynek híressé tett szent képét 1764-ben az Erdélybe menekült Poniatoczkai lengyel király tiszteletére és fogadására először Szentbenedekre, majd Kolozsvárra vitték.

Szék, jellegzetes szalmakalapos, kéklajbis, bőingujjas, illetve fekete-piros viseletű lakóinak kiejtése szerint *Szik*, a régi időkben Székvárosa, tipikus mezőségi dombok közé van meghúzódva. S az erdélyi fejedelemség megszüntével mintha az idő is megállt volna fölötte. Még útját sem aszfaltozták! Pedig római kori sóbányaiból sokáig és sokfelé hordták el a sóját. Református templomának legrégebbi része a XIII. század

végéről való. Zárkózottá kényszerült népének viseletét és szomorkásan énekelt dalait nem kisebb hírességek gyűjtötték, tanulmányozták, mint Lajtha László, Csenki Imre, Csenki Sándor, meg kortársunk Kallós Zoltán.

Az Erdélyi-Mezőség kiszáradt tengerfenék. A feltöltődés a földtörténet harmadkori végén kezdődött, amikor a Keleti-Kárpátok belső peremén és az Erdélyi Szigethegység övezetében erős vulkáni tevékenység volt. Ekkor rakódtak le az Erdélyi-medencére jellemző Dési tufa rétegek, majd a tenger lassú visszahúzódásával egyidejűleg a szerves mészkő, márga és gipsz rétegek. A tenger feltöltődése, kiszáradása eredményezte a sötömbök keletkezését: Kolozs, Szamosfalva, Szék, Désakna, Szeretfalva, Szováta, Parajd, Udvarhely, Marosújvár, Torda térségében. Egy kortárs földtantudós, Tövissi József szóbeli közlése szerint, ha az Erdélyi-Mezőségen 300 m-nyire lefűrnak, biztosan találnak sót! Az Erdélyi-Mezőség talapzatát puha kőzetek (agyag, agyagos-márga, homokos-márga, homokkő, homok) alkotják, melyet könnyebben alakított a víz, létrehozván jelenlegi csuszamlásos, suvadásos, dimbes-dombos, kecskehátas felszínét.

A Mezőség tavainak keletkezését több tényező együttes hatásával magyarázzák: 1. a lassú folyású patakoknak törmelékkel való elzáródásával (Kolozs, 1940. július 9.); 2. a völgytalp lassú emelkedésével (a tavak nagy része így keletkezett kb. 6-10 ezer évvel ezelőtt); 3. mesterséges gátak építésével (állítólag még a kőkorszak embere csinálta, de a közhiedelem szerint Mátyás király parancsára készültek). A Mezőség tájképéhez mindenképpen, jellegzetesen hozzátartoznak! A múltban számuk nagyobb volt. Erődi K. 1908-ban még/már csak 20 tavat tanulmányozhatott, és sajnálatosan tapasztalta azt, amit csaknem félszázaddal ő előtte Kőváry László bosszúsán tett közhírré: „e tavak ellen az itteni birtokosok irtóháborút indítanak. A lecsapolás néhány szekér szénáért...”

Szék szomszédságában két tó is létezik: egyik a *szentgotthárdi patak* völgyében, a *Hársas tó* (Kisszéki tó), a másik a *Bonc patak* völgyében levő *Csukás tó*. Kétségtelen, hogy ez utóbbi a legszebb, legtermészetesebb és legmélyebb a ma még létező tavak közül; hossza 1720 m, szélessége 816 m, területe 68,7 ha. Sókivárással keletkezett ugyan, de van gátja is. A kolozsvári biológusok kezdeményezésére természetvédelmi területté nyilvánították, ennél fogva tilos benne a kenderáztatás és a mesterségesen táplált haltenyésztés. Iszaposodás és tápanyagdúsulás persze ebben is van, mert körös-körül szántóföldek övezik, mindazonáltal mélysége eléri a 12,70 métert. Vize tiszta, enyhén lúgos, mint általában a mezőségi tavaké.

Az Erdélyi-Mezőség növényzetét az éghajlati és felszíni tényezőkön kívül nagymértékben befolyásolta az ember. Az embernek itteni megjelenése előtt, kb. 3000 éve a Mezőséget sok helyen összefüggő tölgyesek, gyertyános-tölgyesek borították. Az erdők irtása, a legeltetés és a földművelés (főleg a domboldalak hosszirányú szántása) eredményezte a jelenlegi környezeti viszonyokat. „Egy hánykódó tengert képzeljenek el... melynek hullámain fűtől zöldellő végtelen hegyoldalak képezik, míg alant a völgyben nádas tavak tükröi ragyognak”. – írta Kővári László 1840-ben.

A tavakban, s elsősorban a Csukás tóban élő moszatok faji összetétele és mennyisége, az 1960-as évek elején még a természetes életfeltételeket tükrözte. Az akkoriban meghatározott taxonok száma felülmúlta a 200-at, s közöttük akadt a tudományra nézve új is a sok ritka és addig még nem közölt faj mellett. Környezettani vonatkozásban fontos megjegyezni, hogy a Hársas tóban 1987 koratavaszán megjelent és víz- illetve jégvirágzást okozott az egyik legtoxikusabb moszat, a *Prymnesium*, vélhetőleg a haltenyésztés következményeként. Könnyen megtörténhet, hogy a vizek tápanyagdúsulása, a környezetszennyezés fokozódása más mérgező moszatsfajok (főleg *Cyanophyta*) tömeges elszaporodását is előidézi. A szakirodalomban már jelezték ezt a veszélyt (Nagy-Tóth F. 1991).

A moszatokon kívül szép számmal él az Erdélyi-Mezőségen olyan magvas növény, amely tudományos és környezetvédelmi vonatkozásban rendkívül fontos. Feltétel-

nül meg kell említeni a következőket: csikófark, harmadkori maradvány és a csüdfű csak Magyarorszáton élnek; vékonylevelű bazsarózsa csak a mezőzáhi pusztagyepen; a Volgamenti hérics, tavaszi kikerics és a macskamenta csak a kolozsvári Szénafüveken; tatár lleleg híres ritkaság, a kolozsvári Szénafüveken és Apahida verőfenyés domboldalainak gyepeiben; sulymos búzavirág ritka, Szamosújvár, Szék és Szentgotthárd határában; mezősegi búzavirág védett ritkaság, elterjedésének legnyugatibb pontja az Erdélyi-Mezőség. A Mezőség flórája lényegében középeurópai jellegű, sztyeppnövényzeti elemekkel. Összetételében 28 faj (2,18%) bennszülött (endemikus), 10 faj (0,80%) pedig Dako-Balkanikus (dacikus) (Csűrös I. 1973).

A Mezőség moszat- és magas növényfajainak a jellegzetességeit, sajátos előfordulásait, környezetéletani (ökológiai) tulajdonságait és elterjedését tekintetbe véve feltételezhető, hogy itt *génekocok*, fajkirajzási központok léteztek, s vannak talán még ma is.

Egy ilyen rövidke kirándulás meg nem taníthat mindenre, amit látni, megsejmelni lehet, csupán az érdeklődést ébresztheti fel. S főleg azt érzékeltetheti, hogy a tájnak lelke van, melynek jelenjén átsüt a múlt. Ám sem a múltat, sem a környezetet sohasem kell siratni, mert azok már nem lehetnek olyanok, mint voltak, mint ahogyan emlékképzeteinkben élnek. De a múlt nélküli táj nem szülőföld; az e nélkül ott élő csupán küldetésben levő telepes. „Azon hely, melyen magunkat szabadnak érezhetjük, melynek története dicsőségünk, virágzása boldogságunk, jövője reményünk, hol házunk áll, hol idegennek nem tartanak – ez a haza, s kinek ez nem adatik meg, attól odaadást nem kívánhatsz” (Eötvös József).

Nagy Tóth Ferenc

Fontosabb irodalom:

Csűrös I.: Az Erdélyi-Mezőség élővilágáról. Tud. Kiadó. Bukarest, 1973. – Erődi K.: A Mezőség tavai. Földrajzi Közlemények, 1908. – Kőváry László: Tájképek Utazási Rajzokban. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1984. – Nyárády E. Gy.: A kolozsvári Szénafüvek suvadásos területeiről. Földrajzi Közlemények, 1941.

Megalakult a Bodrogekői Művelődési Egyesület

A létrehozandó egyesület célja a Bodrogeköz gazdasági és szellemi értékeinek feltárása, feldolgozása olyan céllal és módon, hogy a szülő- és lakófelddhez való tartozás érzését erősítse. Működési területe kiterjed a kistáj magyarországi és szlovákiai területére, s szolgáltni kívánja a tartalmas, békés és hasznos együttélés ügyét. Az egyesület tagjai lehetnek a Bodrogeköz mindkét részben élők, illetve az innen elszámazottak, tudományos kutatók, tanárok, lelkészek, népművelők, gazdasági szakemberek, önkéntes gyűjtők, tekintet nélkül nemzeti hovatartozásukra (magyarok, szlovákok, ruszinok, lengyelek és mások). Várjuk jogi személyek (önkormányzatok, iskolák, múzeumok, könyvtárak, levéltárak, művelődési és gazdálkodó intézmények, egyéni vállalkozások) jelentkezését is, akik e tájegység fejlődését, népének sorsát és kötődését kívánják elősegíteni. Az egyesület központjai: Sárospatak (Rákóczi Múzeum), Pácín (Bodrogekői Kastélymúzeumi) és Királyhelme (Királyvaskő Chlmec; múzeum).

Az egyesület együttműködést épít ki a határ mindkét oldalán működő művelődési és tudományos egyesületekkel. Működése során kiadványokat (könyveket, periodikát) ad ki, tanfolyamokat, népfőiskolai programokat, előadásokat szervez a Bodrogeközben, s eredményeit ismerteti az egész országban. Az egyesület ösztönözni és támogatni kívánja az öntevékeny népművészeti hagyományörző munkát, a falusi turizmust, a házi vendéglátó szolgáltatások kiépülését, a háziipari tevékenységet (pl. szőtesek készítése, élelmiszer-előállítás), kőnntázások, tanulmányutak, idegenforgalmi események szervezését, a magyar-szlovák kulturális érintkezést.

Kérjük, hogy személyében és környezetében támogassa az egyesület létrehozását. Számítunk cselekvő részvételére, észrevételeire, tanácsaira.

Az előkészítő bizottság nevében:

Dr. Balassa Iván

Dr. Dankó Katalin